

Knihy: Návrat československého marnotratného syna 10.

Další čtení na pokračování knihy ThDr. Josefa Novotného, která obsahuje čtrnáct biblických úvah pro písmáky.

Knihy

Návrat československého marnotratného syna 10.

ThDr. Josef Novotný byl nesporně nejvzdělanějším, současně však i prakticky nejschopnějším pracovníkem československých baptistů v první polovině 20. století se schopnostmi vůdčími, organizačními a řečnickými. Při svých hlubokých vědomostech a znamenité kvalifikaci vědecké byl mužem upřímné, dětinské víry a vroucí zbožnosti, velkým idealistou, laskavým rádcem, kamarádem, přítelem.

Vedle kazatelské a učitelské činnosti byl bratr Józsa Novotný velice činný i literárně. Novinový článek k jeho osmdesátinám nás informuje o tom, že napsal na padesát knih. Jsou to drobné i rozsáhlejší práce, v nichž se dovídáme mnohé o počátcích baptismu u nás, obsahovaly povídky a příběhy pro nejmladší generaci a byla mezi nimi i potřebná literatura pro studenty.

Dnešní čtení na pokračování je další úvaha z jeho útlé knížky biblických úvah pro písmáky *Návrat československého marnotratného syna*, která vyšla v roce 1932 v Praze:

Ne silou, ani mocí, ale duchem.

ZACH. 4, 6. I. KOR. 12, 4.

Je skutečně pozoruhodno, jak naše náboženství podléhá duchu času. Je jen přirozeno, že do jisté míry i nejlepší věci na světě a tedy i náboženství se neubrání vlivu doby a místa. Nebudeme se tedy diviti, nalezneme-li náboženství obyvatelů severských zemí vážnější, než náboženství obyvatelů zemí jižních. V severních krajinách je zápas o skývu chleba těžší, než v zemích jižních, kde příroda je ochotnější ve vydávání svých pokladů. Také lehko pochopíme, že náboženství v době slávy v zemích českých, za husitských válek, musilo mít radostnější ráz, než v době těžkého utrpení, jako bylo v době protireformační. A tak i náboženství dneška jistě neodolá úplně dnešní době. Nemůže být naprosto totožné s náboženstvím našich předků. Avšak každé zdravé náboženství za všech dob i na všech místech přes tvárlivou přizpůsobovací schopnost mělo především určitou svatyni svatých svých zvláštních statků, jejíž vstup střežilo pečlivě, aby nepříznivé vlivy její svaté ovzduší neporušily. Zdravý náboženský člověk všech dob i míst vždy do jisté míry plovál proti proudu své doby.

A tak se to má i s naším dnešním náboženstvím. Je jistě mnoho upřímných Českých Bratří a Sester, kteří hrdině zápasí s dravými vlnami dnešní doby, plující proti proudu duchu času. Avšak jsem přesvědčen, že v jednom případě podléháme všichni dnešní době a to

proto, že netušíme nebezpečí. Dovolili jsme ve své duchovní krátkozrakosti, aby zásady dnešního finančního světa vnikly v naše hospodářství církevní, jednostranné principy hmotného světa úplně ovládají náš duchovní svět, kapitalistická pravidla řídí náš náboženský život. Nechci tvrdit, že snad vše, co přichází z oblasti finančního, hmotného, kapitalistického světa je špatné — naopak, jistě se můžeme mnohému přiučit pro vedení finančního hospodářství našich sborů, avšak základní chyba je, že dnes v duchovním světě se tak často výlučně myslí v číslech, povážlivě se klade důraz na finanční stránku našich církví a oceňují se nejednou statky, které mol a rez kazí a zloději vykopávají a kradou více, než statky neviditelné.

Jsou sice dnešní finanční těžkosti v misii pochopitelné. Peníze jsou nutným zlem i v práci království Božího a bez nich je v dnešních poměrech práce těžká. Vždyť potřebujeme modlitebny, platy kazatelů, zařízení pro nedělní školy a sdružení mládeže. A to vše stojí peníze. Hlavní chyba však je, že tyto věci klademe do popředí a nedáváme jim místo, které jim patří, totiž místo podružné. Jsou peníze silou, mocí? Zajisté. A velikou. Avšak náš text praví: »Ne silou ani mocí, ale Duchem mým, praví Panovník Hospodin.« Peníze nejsou hlavním prostředkem k šíření království Božího.

Často slýcháme: kdybych měl peníze, já bych toho vykonal pro království Boží! Popírám to. Řekněme, že by někdo měl sto milionů, koupil v Praze reprezentační dům, nejlepší zařízení pro nedělní školu a sdružení mládeže opatřil, dal vysoké platy pracovníkům misijním. Nic by nedokázal, kdyby měl jen to. Takto Jan Hus nikdy nemluvil. Neměli bychom vůbec tolik mluvit o penězích v království Božím. Čtete historii Husitů a Českých Bratří! Marně budete se shánět po finančních otázkách. Nebylo jich prostě. Opravdové náboženství nezná finančních problémů. Můžete mít nejlepší vnější vybavení vašich církevních podniků, nádherné chrámy a přec zároveň tam může být du-

chovní prázdnota. Hlavní věc je vaše poselství, evangelium. A bude-li dost silné, jistě si svoji formu již najde. V dobách husitských a českobratrských byli lidé tak plni duchovního života, že jim pranic nevadilo počasí a tělesné nepohodlí: scházivali se k společným shromážděním pod širým nebem, pod velkými stromy, v lesích a slujích, zařízení neměli žádného, kněží měli dostatek, protože měli všeobecné kněžství, každý byl knězem — finančních problémů však neznali.

Jakmile se začne v církvi tuze hovořit o finančních problémech, jakmile se přesunuje těžiště sboru z duchovního bodu na bod vnějších věcí, jako jsou příspěvky, platy, kostely, můžete s matematickou jistotou prohlásit, že v onom sboru je něco v nepořádku. Není mnoho sborů, které by mohly říci s Petrem: »Stříbra a zlata nemám, ale co mám, to tobě dám, ve jménu Ježíše Nazaretského vstaň a chod'«. Spíše by mohly říci: »Stříbra a zlata mám, ale nemám síly povzbudit, ve jménu Ježíše Nazaretského vstaň a chod'!«

Nám je dnes především potřeba lidí rázu starozákonních proroků. Jejich jméno v původním jazyku je odvozeno od slovesa přetékat. Starozákonní proroci byli lidé, kteří duchovním životem byli tak naplněni, až jejich nadšení přetévalo z jejich srdcí na ty, s kterými se stýkali. Musili mluvit. »Láska Kristova nutí nás,« zní správnější překlad novozákonního verše. »Kalice můj naléváš, až oplývá.«

Nedejme se klamat! Duchovní svět není závislý od hmotného. Úpadek dnešního náboženského života tkví především v té okolnosti, že duchovní svět byl nebezpečně pomíchán s hmotným a od něho učiněn závislým. Svěřujeme veškerou duchovní práci skoro výlučně lidem, kteří jsou za to placeni. Kdyby v mnohém sboru škrtnuli platy svých pracovníků, bylo by následujícího dne konec jejich sboru. Jak docela jinak bylo kdysi v české církvi a jak dnes nás zahanbí nejedna světská organizace. Kdyby v našich řadách bylo dosti jen takových nadšenců, jaké mají mnohé spor-

tovní a tělocvičné organisace, lidí, kteří si zvolí sport za svého doživotního koníčka a věnují mu veškeren svůj volný čas! Jsem jist, že teprve tehdy náboženství nabude svého někdejšího významu, až bude vzato vedení z rukou »duchovních úředníků«, jak Chelčický praví a když opětně laikové se zmocní vedení. Jinými slovy, teprve až bude uskutečněn ideál Nového zákona, všeobecné kněžství, oživnou naše suché kosti. Každý má se účastnit práce na vinici Páně — každý podle těch darů, které mu Pán Bůh dal. Ne silou ani mocí, ale Duchem mým, praví Panovník Hospodin. Avšak jak tento Duch pracuje? Lidé mají býti prostředníky, pracovníky, vykonavateli tohoto Ducha. Jeden jest Duch, avšak rozliční darové — jak ten Duch dává jim vymlouvat.

Nový zákon rozeznává tyto způsoby práce.

κηρύξω, býti heroldem. Jan Křtitel je vůdcem celé této čestné skupiny vyvolenců. Jeho úkol byl neobyčejně významný, neboť připravoval cestu Tomu, který přišel v dějinách světa jen jedenkrát. A takových jemu alespoň poněkud podobných bylo velmi málo. Své předchůdce měl Jan Hus v Miličovi, Matěji z Janova a Waldhauseru. Avšak i takoví předchůdci přicházejí v dějinách jednou za staletí. Nemůže tedy každý být heroldem.

Také být hlasatelem Kristova evangelia v tom smyslu, jak původní text naznačuje v slově παρακαλέω, není každému dáno. Bylo to dáno ohnivému řečníku Petrovi, který zapaloval srdce lidská svými řečmi. Z výmluvných kázání Jana Rokycany v Týně litaly kostnické jiskry a zapálily duchovní olej v srdcích posluchačů, kteří založili pozdější Jednotu Českobratrskou. Nadšená slova Spurgeonova shromáždila kolem něho desetitisíce bedlivých posluchačů, kteří byli ochotni vyplnit požadavky řečnickovy. Avšak opět i tento dar je dán jen několika jednotlivcům.

Vyprávět o zkušenostech náboženských, jak to vyjadřuje řecký výraz novozákonní λαλέω, může věru

každý. Evangelia nám zjišťují, kolik následovníků Kristových z nejprostších tříd lidské společnosti z vděčnosti za poskytnutou pomoc vypravovali v kruhu svých známých o zkušenostech, které prožili. Je velké nebezpečí, že tito prostí lidé zahanbí mnohého následovníka Kristova naší doby.

A konečně i když někdo nemá daru k souvislému vyprávění, rozhovor vésti se známými o tom, čím je naše srdce plné, bude moci každý. Tuto činnost nazývá řecký Nový zákon *διαλέγω*, ptát se a odpovídat, vésti rozhovor s jinou osobou.

Mnozí darové, ale tentýž duch, každý trochu jinak líčí, co prožil a přec je to totéž.

Vzpomínám si, jak jsem pětkrát uviděl jeden div světa, po každé jsem viděl tutéž věc a přec po každé byl jiný obraz. Jest to vodopád Minehahy v Americe. Poprvé jsem jej uzřel v duchu, když jsem jako dvanáctiletý chlapec četl nesmrtelné vymalování slovy tohoto přírodního zázraku velikým Longfellowem v jeho arcidíle »Hiawatha«. Minulo nových dvanáct let a já jsem stál za dne tváří v tvář divadlu, o kterém jsem kdysi jen četl, byť i v knize veliké, patřil jsem na nesmírně jemnou tříšť vod, která živě připomínala půvabný závoj nevěstin. A minul pouze jediný den a já jsem uviděl tentýž přírodní úkaz opět v novém rouše, tentokrát jsem uzřel vodopád při svitu měsíčním, který se jasně ve spoustě vod zrcadlil a proměňoval ji v roztopené stříbro. Zašlo pouze jedno léto a já jsem stál před tímtež proudem vln, avšak opět za jiných okolností — tentokrát v zimě, kdy stékající voda zmrzla v bělostné skvoucí krápníky, živě připomínajíc stříbrné píšťaly ohromných varhan. A konečně ještě jednou mi bylo dopřáno pohledět na jedinečný div. Bylo to tehdy, kdy jsem před ním opětně v úžasu stál, avšak nedíval jsem se naň již jen svými očima, nýbrž očima té, která se mi stala doživotním kamarádem, a ejhle objevil jsem opět nové krásy.

Jeden drahokam, pohlédni však naň s které strany si přeješ a vždy objevíš nový půvab, ač předmět tvého pozorování se nemění, naopak získává právě rozmanitým pohledem.

A tak se to mělo i s evangeliem Kristovým, které mně bylo v životě častokrát a rozličnými způsoby zvěstováno.

Poprvé od té, která nás na světě má nejraději — od mé maminky. Bylo to rozhodně nejemocnější zvěstování, neboť bylo nejen ozdobeno krásnými slovy, nýbrž hlavně oslazeno nejčistší láskou matčinou, kterou vypravovatelka vědomě mísila ve své vypravování a tak duchovní potravu učinila záživnou. Tehdy bylo zaseto símě evangelia v mé srdce. Přišla však doba, kdy se mi totéž evangelium objevilo opět v novém světle; bylo to v době první lásky našich sborů, kdy pronásledováním sbory sice byly mučeny, avšak temné pozadí pronásledování jen zvyšovalo záři světla, které vysoko hořelo na sborovém svícnu. Tehdy mi tyto doby byly tekutými vodami, při kterých se mi můj strom víry zazelenal. Pak přišlo světlo theologického studia, kdy takřka denně mi byla objasňována některá záhada duchovního světa. Tenkrát mi rozkvetl můj duchovní strom, štípený matkou při tekutých vodách první lásky našich sborů. A konečně přišla požehnaná doba misijní práce ve sboru, kdy mi bylo dopřáno se potěšit nejedním sladkým plodem. Ejhle, totéž evangelium, avšak v tolikerém zabarvení a s tolikerou vůní. Jeden Duch, avšak rozliční darové a proto i rozličné obrazy téhož evangelia.

Tohle je to hlavní, evangelium Kristovo i když je každý podáme v tom rouše, jak nejlépe umíme. Jestli pak budeme zvěstovat toto evangelium v kathedrále nebo mezi ploty, Pán Bůh je přítomen na obou místech. Viděl jsem až dosud mnoho shromaždišť křesťanských na celém světě, nejvíce však utkvěly v mé mysli čtyři z nich, ač se od sebe velice liší, avšak na

všech čtyřech místech jsem zřejmě cítil přítomnost boží.

Myslím především na nádhernou Coatsovu kathedrálu v Paisley ve Škotsku. Je to skvělý chrám, který postavil náš zámožný bratr Coats a zanechal tak po sobě vzácnou památku. Mezi mohutnými pilíři, připomínajícími kmeny stromů v lese, svítí bílým světlem alabastrová kazatelna a skvoucí křtitelna, vrhající světlo mezi pilíře, jako když sluneční paprsek se prodere v lese mezi větvemi a listy stromů na mýtinu. O něco později uviděl jsem protějšek tohoto chrámu. Byla to prostinká dřevěná modlitebna českých exulantů v Michajlovce na Rusi. Také měla pilíře, avšak dřevěné a také měla světlo, avšak nikoliv z alabastrové kazatelny, nýbrž z čistých tváří olemovaných bílými šátky českých exulantských sester a z bělostných šedin prorockých postav našich bratří. Spatřil jsem však i chrámy, ne rukou udělané, nýbrž Stvořitelem samým pro bohoslužby případně uzpůsobené. V Americe je záliv mořský u tisíce ostrovů — je to mořská tišina, kam každou neděli se sjíždějí rybáři z okolních ostrovů na malých člunech a každý z nich zaujme své místo v zátoce, z příhodného místa pak z kamenné kazatelny, připomínající obrovskou mušli, káže k nim každého dne Páně zvláštní kazatel. A konečně jsem spatřil jednu z mnohých jeskyň, kterých naši otcové užívali za modlitebny. Je to oku lidskému skrytá jeskyně Petrovna nedaleko Bezděze, kde kdysi Čeští Bratři měli nesmírně důležitou baštu. Uprostřed skal a slují houštinami chráněna, skrývá se tajná modlitebna Českých Bratří s vchodem velmi úzkým, případně symbolisujícím úzkou cestu evangelia. Tam v nevelké kamenné místnosti s nepatrným okénkem do ztichlého údolíčka scházeli se naši předkové, když chtěli vzývat svého Boha v Duchu a v pravdě.

Čtyři různá shromaždiště dítek Božích, různá obdarování, avšak tentýž duch. Ba na těch místech, kde hmota často je neokázalá, je Duch boží patrnější, než

na místech, kde se hlavní péče věnuje věcem, které se pochopují pouhými pěti smysly. Jsou církve, které považují za hlavní úkol, aby v kostele bylo uspokojeno pět smyslů. Bylo případně řečeno, že náboženství člověk pochopuje šestým smyslem. Není divu, že v kostelích, kde chystají návštěvníku jenom pastvu pro pět smyslů, nemají ani času ani schopností na šestý smysl a také je-li návštěvník cele zaměstnán, aby jeho pět smyslů bylo uspokojeno, nezbude místa pro potřeby šestého smyslu.

Proto, nezapomeňme, že ne silou ani mocí, nýbrž duchem mým, praví Panovník Hospodin, bude zbudováno Jeho království, neboť to jest to jedno, jehož je nám dnes nad jiné potřeby.

Pokračování příště

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)